

Odarčenko, Michail

Tři zastavení s Jaroslavem Vávrou (21. 3. 1930 – 27. 8. 2022)

Новая русистика. 2022, vol. 15, iss. 2, pp. 88-89

ISSN 1803-4950 (print); ISSN 2336-4564 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/NR2022-2-11>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.77082>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20221221

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Статьи А. Злочевской печатали такие авторитетные журналы, как «Вопросы литературы», «Русская литература», «Вестник Московского университета. Серия 9. Филология», «Филологические науки», «Русская словесность», «Studia Slavica Hungarica», «Opera Slavica», «Новая русистика», «Ros-sica Olomucensia» и др. Она была уникальной личностью, чрезвычайно отзывчивой и доброжелательной. Вечная память яркому ученому и выдающемуся человеку Алле Владимировне Злочевской!

Алла Шешкен

<https://doi.org/10.5817/NR2022-2-11>

Тři zastavení s Jaroslavem Vávrou (21. 3. 1930 – 27. 8. 2022)

Jsou tomu dva roky, co si literárněvědná a pedagogická veřejnost připomněla devadesáté narozeniny našeho předního znalce ruské poezie 20. století, literárního vědce a vysokoškolského pedagoga, PhDr. Jaroslava Vávry, CSc. Bylo napsáno mnohé o přínosu této osobnosti naší literární vědě. V srpnu letošního roku nás Jaroslav Vávra navždy opustil. Odešel jeden z posledních představitelů silné generace uznávaných rusistů, kteří působili v druhé polovině 20. století a na počátku nového milénia.

Vávřův vědecký a pedagogický přínos byl a bude jistě předmětem dalšího zkoumání. Měřítkem velké osobnosti však

není jen počet stran naučných pojednání, není jím jen počet citací v recenzovaném tisku, ani počet semestrů, které odučil, a množství konferencí a kongresů, kde vystupoval. Každá velká osobnost zanechává ve svém publiku vždy hlubší stopu, nežli data, jejich interpretace a poučky. Působení silných osobností vždy představuje i hlubší přesah do myslí, citů a konání lidí, kteří se s nimi setkají. A právě takovou osobností Vávra byl.

Poprvé jsem se s Jaroslavem Vávrou setkal coby student literatury v polovině 70. let minulého století v rámci úvodního semináře literární vědy. Jako mladý namyšlený frajírek jsem si vybral k studiu „přečtené literatury“ obsáhlý seznam, kde převažovala poezie. Myslel jsem si naivně, jak jsem na to vyzrál, protože poezie je kratší nežli próza a nebudu muset trávit spoustu času čtením tlustých knih. Stačil však jeden seminář a byl jsem vyveden z omylu. Od Vávry jsem se naučil, jak hutná dokáže být poezie, kolik významů, obsahů, nuancí a emocí se skrývá v několika řádcích, jak těžké a zároveň uchvacující může být vnímání a prožívání poezie, že poezie není nic povrchního, že vyžaduje velké úsilí, zkušenosti, čtenářskou pokoru, nepředstíranou vnitřní kázeň, citlivost a vnímavost zároveň. Naučil jsem se, že stačí pár veršů, aby vyjádřily to, co jinde třeba celý svazek řeči vázané. Poznal jsem, že na čtení poezie je třeba víc času a snahy, nežli u prózy. Naučil jsem se poezii číst, rozumět jí a milovat ji. Bylo to proto, že Vávra sám poezii miloval a miloval své studenty a dokázal je pro

svou vášeň získat. A právě proto studenti milovali jeho.

Druhým obdobím, kdy Jaroslav Vávra ovlivnil můj nejen vědecký a pedagogický život, bylo naše společné působení na literárněvědném oddělení katedry rusistiky FF UK. To jsme již vedli debaty zejména nad poezií ruskou. Nezapomenutelné byly naše debaty nad mnohovrstevnatostí a neobvyklou rozmanitostí ruské poezie. Stále znovu a znovu jsme prozkoumávali fenomén velice bohaté, plastické a stylisticky pestré mnohaúrovňové ruštiny jak stvořené pro poezii. Odhalovali jsme, jak k fenoménu ruské poezie přispívá velká slohová rozmanitost, obraznost, frazeologie a idiomatičnost stejně jako pohyblivý přízvuk, redukce výslovnosti a celkem volná stavba vět i další vlastnosti, které z ruštiny dělají jazyk jak stvořený pro poezii a uměleckou prózu. Zkoumali jsme, jak to vše dává ruské poezii schopnost strhujícím způsobem zobrazit nebývale obrovskou obsahovou škálu, navíc podanou čtenáři a posluchači přirozeným tokem řeči zvýrazněné přízvuky, intonací, melodičností. Vávra mě naučil, jak velkým dobrodružstvím může být zkoumání literatury, jak nezbytné je však také znát vlastní řemeslo, kterým je vázána poezie a vůbec literatura. Hloubka bedlivého zkoumání matérie a ovládnutí řemesla bylo to, co mě Vávra tehdy naučil.

V polovině 90. let se naše profesní dráhy částečně rozešly. Zůstalo však přátelství. Bylo to období pro mne neméně důležité. Poznal jsem za ono poslední čtvrt století, že osobnost – natož

vědeckou a pedagogickou – netvoří jen hloubka odborných znalostí, ale že ke každé osobnosti patří i velká lidskost a pokora, že veškeré školometství a poučování je kontraproduktivní úspěchu dobrého učitele. Jaroslav měl obrovský zájem o život kolem sebe, sledoval dění u nás i ve světě, byl pořád obklopen přáteli, staral se do posledních chvil aktivně o rodinu, o domácnost své dcery a vnoučat. Žil duchem stále mladým. Byl obdařen úžasnou pamětí, velkým vypravečským talentem, měl skvělý smysl pro humor a krásně zpíval a recitoval spatra své milované básníky i poezii lidovou... Do posledních dnů se účastnil debat, scházel se s přáteli, četl, vedl Českou asociaci rusistů, tvořil odborné recenze, předával své zkušenosti, radil mladším kolegům, byl stále aktivní... zkrátka měl velký lidský přesah nad rámec samotné vědy. Byl to slušný, vlídný, přátelský a komunikativní člověk. Vše, co říkal a dělal, bylo autentické a přesvědčivé. Proto jeho odchod poznamenal nás všechny, kteří jsme ho znali. Proto nezemřel sám. Zemřel tak, jak všichni doufáme – obklopen milující rodinou a přáteli, v nichž zůstal vžet navždy kus jeho osobnosti.

Michail Odarčenko

<https://doi.org/10.5817/NR2022-2-12>

Památce Sergeje Makary

V srpnu 2022 zemřel ukrajinský a slovenský básník, literární vědec a překladatel, člen Spolku slovenských spisovateľov